

повоєнного відновлення, підвищенню адресності економічної політики та збалансованому відтворенню національної економіки.

Література

1. Маркс К. Капітал. Т. 2. Процес обігу капіталу. Київ : Політвидав України, 1983. 648 с.
2. Leontief W. Input-Output Economics. 2nd ed. New York : Oxford University Press, 1986. 436 p.
3. Kuznets S. Modern Economic Growth: Rate, Structure, and Spread. New Haven : Yale University Press, 1966. 529 p.
4. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. *The World Bank*. 2026. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (дата звернення: 15.05.2026).
5. Ukraine Fourth Rapid Damage and Needs Assessment : February 2022 – December 2024 / World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations. Washington, DC : World Bank, 2025. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099022025114040022> (дата звернення: 15.05.2026).
6. Основні показники. *Державна служба статистики України*. URL: <https://stat.gov.ua/uk/main-indicator> (дата звернення: 15.05.2026).
7. Інфляційний звіт. Січень 2026 року. Київ : Національний банк України, 2026. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-sichen-2026-roku> (дата звернення: 15.05.2026).

Олександр Колядич

канд.екон.наук, доцент

*Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Київ, Україна

СТАЛИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ КОЛИВАНЬ ТА ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ

Сталий розвиток України в сучасних умовах формується під впливом значних макроекономічних коливань та глибоких інституційних трансформацій. Особливої актуальності набуває дослідження взаємозв'язку між економічною динамікою, соціальними змінами та здатністю держави забезпечувати стійкість (resilience) в умовах зовнішніх шоків. У цьому контексті період 2020–2024 рр. характеризується поєднанням кризових явищ, спричинених пандемією COVID-19 та повномасштабною збройною агресією російської федерації, що суттєво вплинуло на траєкторію досягнення Цілей сталого розвитку.

Період 2020–2024 рр. характеризувався для України поєднанням кризових явищ та процесів адаптації до нових соціально-економічних умов. Найбільш показовими для оцінювання сталого розвитку є зміни макроекономічних, соціальних та інституційних індикаторів, які відображають як наслідки пандемії COVID-19 та повномасштабної війни, так і здатність держави забезпечувати поступ у досягненні Цілей сталого розвитку. Аналіз динаміки ВВП, інфляції, людського розвитку та інтегрального Індексу сталого розвитку дозволяє виявити ключові тенденції трансформації економіки й суспільства та оцінити перспективи відновлення країни. Основні результати аналізу наведено у табл. 1.

Таблиця 1. Абсолютні та відносні показники сталого розвитку України (2020–2024 рр.)

Показники (економічні, соціальні, інституційні, екологічні (відповідно ЦСР)	Одиниця виміру	Офіційне джерело даних	2020	2021	2022	2023	2024
Валовий внутрішній продукт (номінальний)	млрд дол. США	Світовий банк, WDI	156,62	199,77	161,99	181,22	190,74
Динаміка реального ВВП (річний приріст)	%	Світовий банк, WDI	-3,75	3,45	-28,76	5,32	2,90
ВВП на душу населення	дол. США	Світовий банк, WDI	3 710	4 776	4 200	5 070	5 390
Рівень інфляції (Індекс споживчих цін)	%	Світовий банк, WDI	2,73	9,36	20,18	12,85	6,50
Рівень безробіття (за методологією МОП)*	% робочої сили	Держстат / Світовий банк	9,50	9,80	н.д.	н.д.	н.д.
Індекс людського розвитку (HDI)	бали (0-1)	ПРООН (UNDP), Індекс людського розвитку	0,779	0,773	0,734	0,734	н.д.
Частка жінок у парламенті (ЦСР 5)	% від фактичного складу	Міжпарламентський союз (IPU), база даних PARLINE	21,00	21,00	20,00	20,00	21,00
Індекс сталого розвитку (SDG Index)	бали (зі 100)	Звіт про сталий розвиток, SDR	73,99	74,62	74,58	74,84	75,74

Джерело: розроблено автором на основі [1, 2, 3].

Аналіз абсолютних і відносних показників сталого розвитку України за 2020–2024 рр. демонструє суттєвий вплив пандемії COVID-19, а також повномасштабної війни на економічну, соціальну та інституційну складові розвитку країни. Водночас отримані дані свідчать про поступове відновлення окремих макроекономічних показників та збереження відносної стійкості інституційного середовища. Крім того, спостерігається чітка траєкторія макроекономічних коливань.

У сфері економічного розвитку спостерігалася значна волатильність макроекономічних показників. Номінальний ВВП України зріс із 156,62 млрд дол. США у 2020 р. до 199,77 млрд дол. США у 2021 р., що відображало постпандемічне економічне відновлення. Проте у 2022 р. через воєнні дії обсяг ВВП скоротився до 161,99 млрд дол. США. У 2023–2024 рр. відбулося поступове відновлення економічної активності, внаслідок чого ВВП досяг 190,74 млрд дол. США у 2024 р., хоча й не повернувся до довоєнного максимуму.

Дані *World Bank* (подані за методологією *World Development Indicators (WDI)*), свідчать, що в межах економічної складової сталого розвитку, після досягнення пікового значення номінального ВВП у 199,77 млрд дол. США у довоєнному 2021 році, внаслідок повномасштабного вторгнення економіка зазнала різкого стиснення [2]. Подібну динаміку демонструє показник реального приросту ВВП. Після спаду на 3,75 % у 2020 р. економіка зросла на 3,45 % у 2021 р., однак у 2022 р. зафіксовано безпрецедентне падіння на 28,76 %. У наступні роки спостерігалася відновлення економічного зростання: 5,32 % у 2023 р. та 2,90 % у 2024 р. Це свідчить про адаптацію економіки до воєнних умов та поступове відновлення виробничого потенціалу. Структурний шок супроводжувався суттєвим прискоренням інфляційних процесів. (Індекс споживчих цін злетів до 20,18%), що завдало критичного удару по купівельній спроможності громадян. Проте подальші періоди, як було зазначено вище, фіксують високу адаптивність економічної системи: вже у 2023 році реальний ВВП зріс на 5,32%, а жорстка монетарна політика сприяла зниженню темпів інфляції до 6,50% у 2024 році [2]. Показовим є показник ВВП на душу населення: незважаючи на загальне падіння економіки, частково внаслідок скорочення чисельності населення та зовнішньої фінансової підтримки, номінальний ВВП на душу населення відновився до 5 390 дол. США у 2024 році [2]. Інформація щодо безробіття після 2021 р. є обмеженою через особливості статистичного обліку в умовах воєнного стану. Проте вже у 2020–2021 рр. рівень безробіття залишався відносно високим і становив близько 10 % робочої сили, що свідчило про структурні проблеми ринку праці навіть до початку повномасштабної війни.

Соціальний вимір сталого розвитку у досліджуваному періоді зазнала найбільш суттєвих негативних змін, що підтверджується падінням базового Індексу людського розвитку (*HDI*). За даними звітів *UNDP*, Україна, яка історично належала до групи країн із високим рівнем розвитку (0,779 бала у 2020 році), погіршила свої позиції, знизившись до 0,734 бала у 2022–2023 роках через втрати тривалості життя, руйнування освітньої інфраструктури та падіння реальних доходів [3]. Інституційний вимір сталого розвитку загалом демонстрував стабільність. Так індикатори інклюзивності та гендерної рівності

(ЦСР 5) становили позитивну динаміку. За даними бази *IPU Parline*, представництво жінок на рівні вищого законодавчого органу країни відновилося до базових 21% станом на 2024 рік, що підтверджує збереження засад інклюзивного політичного управління попри критичні умови [3].

Екологічна складова сталого розвитку (ЦСР 13) у період 2020–2024 років формує «сліпу зону» моніторингу показників сталого розвитку. Через безпекові обмеження офіційна публікація розгалуженої екологічної звітності Державної служби статистики України (Держстат) була призупинена. Спостерігається суперечлива ситуація: фізичне руйнування промисловості призвело до формального скорочення викидів CO₂ внаслідок зниження економічної активності, проте реальні не задокументовані статистикою екологічні втрати (масштабне забруднення ґрунтів важкими металами, знищення лісових масивів та мінування територій) створили критичні загрози для біомісткості регіонів. Ці виклики деградації довкілля формують системні деформації збору даних.

Макроекономічним індикатором, що інтегрує усі процеси, виступає Глобальний індекс сталого розвитку (*SDG Index*). Дані *Sustainable Development Report* свідчать про відносну стабільність інтегрального показника: після досягнення довоєнного максимуму у 74,62 бала (2021 рік), індекс зазнав незначного просідання у перший рік повномасштабного вторгнення (74,58 бала) [1]. Однак уже з 2023 року спостерігається поступове відновлення із досягненням позначки 75,74 бала у 2024 році [1]. Таке впевнене зростання інтегрального показника на тлі просідання соціальних (*HDI*) та економічних індикаторів пояснюється тим, що держава форсувала інституційні реформи (ЦСР 16) та глобальне партнерство (ЦСР 17), важливі для реалізації євроінтеграційних пріоритетів держави.

Таким чином, період 2020–2024 рр. характеризувався значною турбулентністю розвитку України. Найбільшого негативного впливу зазнали економічні та соціальні показники, тоді як інституційні характеристики залишалися відносно стабільними. Поступове відновлення ВВП, зниження інфляції та зростання значення *SDG Index* у 2023–2024 рр. свідчать про формування передумов для відновлення траєкторії сталого розвитку країни в середньостроковій перспективі.

В цілому, проведений аналіз свідчить, що Україна демонструє поєднання макроекономічної нестабільності та інституційної адаптивності. Основним викликом подальшого періоду є не лише відновлення економічного зростання, а й формування цілісної системи моніторингу сталого розвитку, здатної функціонувати в умовах високої невизначеності та обмеженої доступності статистичних даних. Це вимагає посилення ролі адаптивного стратегічного планування, розвитку цифрових систем збору даних та інтеграції підходів економічної стійкості (*resilience*) у державну політику сталого розвитку.

Література

1. Sustainable Development Report. Ukraine – SDG Index Fact Sheet. 2025. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dashboards.sdgindex.org/profiles/ukraine/fact-sheet/> (дата звернення: 01.06.2026).

2. World Bank. Ukraine Macroeconomic and Demographic Data 2020–2025. Washington : World Bank Group, 2025. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/country/ukraine> (дата звернення: 01.06.2026).

3. United Nations Development Programme (UNDP). Gender Profile of Ukraine 2025: Resilience and Recovery. Kyiv : UNDP Ukraine, 2025. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.undp.org/ukraine/publications/> (дата звернення: 01.06.2026).

4. Державна служба статистики України. Індикатори цілей сталого розвитку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/> (дата звернення: 01.06.2026).

5. Національний інститут стратегічних досліджень. Оцінка стійкості та сталого розвитку регіонів України : аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2024.

Юлія Кориштенська

здобувачка PhD

Національний технічний університет

України «Київський політехнічний

інститут імені Ігоря Сікорського»

Київ, Україна

КОМПОЗИТНИЙ ІНДЕКС АДАПТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОЇ АНАЛІТИКИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

Сучасна економічна аналітика формується в умовах, коли макроекономічна нестабільність, геополітична напруженість, технологічна конкуренція, цифровізація та зростання невизначеності істотно змінюють середовище функціонування підприємств. Звіти Міжнародного валютного фонду, Всесвітнього економічного форуму та ОЕСД фіксують поєднання помірного глобального зростання з підвищеними ризиками, геополітичними й технологічними шоками та потребою адаптації інноваційних систем до нових умов розвитку [1-3]. Отже, підприємствам потрібні аналітичні інструменти, здатні не лише описувати поточний стан, а й оцінювати здатність до розвитку в умовах нестабільності.

Зазначена проблематика безпосередньо пов'язана з темою PhD-дослідження адаптивного механізму розвитку підприємств в умовах інноваційної економіки. У попередній опублікованій статті було обґрунтовано, що адаптивність економічної поведінки підприємств має часовий і стратегічний характер та еволюціонує разом із трансформаціями індустріальних укладів - від реактивних форм пристосування до проактивно-інноваційних і симбіотичних моделей розвитку [4]. Такий підхід дозволяє розглядати підприємство не як пасивний об'єкт впливу зовнішнього середовища, а як відкриту соціально-економічну